

Proglas

Ročník: IX. / máj 1998

číslo: 1 / cena: 10 Sk

A. Sládkovičovi jeho priateľ Ján Kalinčiak z Windšachty (dnes časť Štiavnických Baní) so získaním predplatiteľov na vydanie *Maríny*. Medzi predplatiteľmi bol Ján Lehotský, Ľudovít Hroboň, J. Kmeť, Hugo Kellner, Ondrej Hodža, J. Mistersky. Prvé vydanie *Maríny* vyšlo v Pešti u Janka Kadavého v r. 1846 a vzbudilo veľký ohlas. A. Sládkovič už v tomto období pôsobil na fare v Rybároch, kde sa spoznal so svojou budúcou manželkou Júliou Sekovičovou, s ktorou sa zosobášil 15. 9. 1847. Spoločný život prežili v Rybároch, od r. 1858 v Radvani, kde sa im narodilo 10 detí.

Kontakty so Štiavnicou A. Sládkovič neprerušuje. Dopisuje si so svojim dávnym priateľom a rodákom Štefanom Launerom, ktorý od r. 1847 pôsobí ako profesor na banskoštiavnickom lýceu. Veľkou udalosťou v živote A. Sládkoviča bola jeho ordinácia za kňaza, ktorá sa uskutočnila 27. 6. 1847 v evanjelickom chráme v Banskej Štiavnici. A. Sládkoviča ordinoval jeho bývalý učiteľ a superintendent Ján Seberínyi.

V priebehu nasledujúcich rokov nie sú známe kontakty A. Sládkoviča s Banskou Štiavnicou. Písomný kontakt nadviazal s Andrejom Sládkovičom v 60. rokoch 19. storočia vtedajší profesor na lýceu Pavol Dobšínský, ktorý A. Sládkovičovi vo svojich listoch (1859, 1861) oznamuje úmysel vydávať cirkevný časopis, neskôr o rozhodnutí vydávať beletristický časopis *Sokol* (v Banskej Štiavnici vychádzal len v rokoch 1860–1861). Tiež prosí A. Sládkoviča o pomoc a podporu banskoštiavnického československého Kola, o preklad Puškinovej poviedky *Barišňa kresťanka* a príspevky do *Sokola*. P. Dobšínský navrhuje v r. 1859 tiež nové vydanie básnickej skladby *Marína* a r. 1861 P. Dobšínský prisľubuje A. Sládkovičovi pomoc pri vydaní *Svätomartiniády*. A. Sládkovič v r. 1860 uverejňuje v časopise *Sokol* básne *Sokoly*, *Letel mladý sokol*, *Ohlas*, r. 1862 básne *Na Jána*, *Šarkan*, *Na smrť pani Žofie Kellnerky Hlaváčkovskej*, báseň *osvietenému pánu Štefanovi Moysesovi*, posúdenie *Chrástkovo Venca*, r. 1863 báseň *Na mohyle Štefana Záborského*, *Rečňovanka*, r. 1864 článok *Naše svojstvo*, báseň *Veľiký pôst*, *Odrodilcom*, r. 1865 *Pánu Jánovi Franciscimu*, *Na deň sv. Tomáša 1864*, ktorými sa snažil roznieť národné cítenie. R. 1862 v 11. a 12. č. *Sokola* uverejňuje Ján Kalinčiak *Rozpomienky na Andreja Sládkoviča*. Je to prvý rozsiahlejší článok A. Sládkovičovi a charaktere jeho poézie. Literárna tvorba A. Sládkoviča našla svoj ohlas aj u študentov združujúcich sa okolo bývalého Ústavu reči a literatúry československej, vtedy už premenovaného krúžku „*Kolo*“. Študenti si na svojich stretnutiach čítali básne národovcov Jána Kollára, Jána Hollého, Ľudovíta Štúra, Jozefa Miloslava Hurbana a tiež Andreja Sládkoviča. Medzi čítanými básňami A. Sládkoviča boli básne *Anjel pokoja*, *Ohlasy*, *Pieseň*, *Svornosť*, *Prosba*, *Potěcha*, *Zúfalec*, *Kízačka*, *Opilý svet*, *Rarách kráľ*, *Mládenec*, *Novembrová duma*, *Odrodilcom*, *Nehaňte ľud môj*, *Elégia*, *Tajomstvo*, *Ohlasy*, úryvky z básnických skladieb *Detvan* a *Marína*.

I keď z nasledujúcich rokov nie sú známe archívne dokumenty o kontaktoch A. Sládkoviča s Banskou Štiavnicou a okolím, určite sa v myšlienkach a spomienkach A. Sládkoviča veľa ráz objavilo toto mesto so svojou minulosťou, prítomnosťou a budúcnosťou. Možno aj prostredníctvom svojho syna Martina, ktorý študoval na banskoštiavnickom lýceu, udržiaval A. Sládkovič kontakt s tamojšími profesormi a literátmi.

Od r. 1868 začal A. Sládkovič chorľavieť a 20. 4. 1872 zomrel. Pamiatku A. Sládkoviča si prišli uctiť na jeho pohreb členovia *Maticy slovenskej*, mnohí kňazi, evanjelická a katolícka mládež. Mnohí literáti – Ján Botto, Pavol Országh, Daniel Bachát, Ľudovít Žello – napísali príležitostné básne nad Sládkovičovou smrťou.

V Banskej Štiavnici, v meste mladosti Andreja Sládkoviča, pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia a uplynutia 50 rokov od jeho smrti r. 1920 inštalovali na budove evanjelického lýcea pamätnú tabuľu. V areáli *Botanickej záhrady* sa nachádza pamätná busta A. Sládkoviča z r. 1971 od akademického sochára A. Drexlera a r. 1975 bol na evanjelickom cintoríne za účasti predstavenstva mesta a *Maticy slovenskej* odkrytý pamätný náhrobok *Maríne*, *Sládkovičovej láske*.

ROZBÍJANIE PÚT. KOVANIE. TICHÉ ZABÍJANIE.

od Erika Markoviča

Aj keby si ako škaredo chyboval pochybnosťami
o vyvolenosti prudkých Behov, neodhaľ slabiny
svoje, lebo by ťa hneď s výskotom narazili na Kôl
svojich vôľ. Voly.

Aj keby si bol v minulosti
v akej milosti rozochvený, zaklonený pohľadom
pokladov do nesmierna, nezabudni sledovať svoj
podzemný prúd rúd.

Nepriznaní barbari, poniektorí
z vás nevedia ani len vystrúhať poklonu.
Hrubé zvieracie zmysly rozumom neseslané,
to sa neklaniate.

To len v zlom tušení
ťaháte k brade Kolená. Tie brady chcete mať
čo najdlhšie.

A ako sa zrazu cítite
nepatrične poctení, keď sa ktosi klania vám. Ste
už blízko pravdy, vám to nepatrí. Vám patričky
na ručičky.

Zdá sa vám o mne teraz tu,
že som tiež sklonil hlavu a vytvoril poklonu.
Je len Bohu. Skôr takto vyrazím zo zajatia ilúzií ku
skoku.

Zdá sa vám, že som sa odmlčal, akosi nadticho.
Kedysi ako Kôň, teraz ako jazdec v trysku,
uzdu chytil som do zubov.

ပရိယတ္နိတိ

